

Samfundet S:t Erik

Hänt & Tänkt mars 2021

Våren började tidigt i år redan i slutet av februari, efter en vinter som kom sent med snö och kyla i januari. Mars inleddes relativt kyligt och väntas avslutas med vårvarmt väder. Nu längtar vi efter vårbloomor och vaccination. Leveranserna av vaccin har försenats och Astra Zenecas variant har pausats efter problem med biverkningar. Smittspridningen och antalet sjukdomsfall inlagda på sjukhus i covid-19 ökar igen efter att ha minskat något efter jul- och nyårshelgerna.

Regeringen och folkhälsomyndigheten har meddelat att några lättnader i begränsningen i antalet deltagare vid allmänna och privata sammankomster inte är att vänta med tanke på smittspridningen. Vi har därför tvingats ställa in stora delar av våra program. I stället genomför vi högtintressanta föreläsningar på ett framgångsrikt sätt via zoom. Även årsmötet påverkas. Beslutspunkterna på årsmötet kommer att behandlas med hjälp av poströstning, precis som förra året. Resten av årsmötet med utdelning av Samfundet S:t Eriks pris och plakett samt Stockholmia-prisen kommer att äga rum via zoom.

Vi kan återigen glädjas åt att våra yttranden och överklaganden har gett resultat. Stadsbyggnadsnämnden har meddelat att förslaget med den okänsliga påbyggnaden på Trygg-Hansahuset inte kommer att drivas vidare. Stockholms stad fick bakläxa av Mark- och miljödomstolen som konstaterade att nämnden inte är behörig att fatta beslut i frågor av så stor vikt för stadens siluett och fronten mot vattnet, efter att Samfundet S:t Erik m.fl. överklagat beslutet. Och förslaget om bostäder inom Bergjanskas område dras nu tillbaka av Vetenskapsakademien och Svenska Bostäder efter att stadsbyggnadskontoret meddelat de sökande att förslaget strider mot lagstiftningen om Nationalstadsparken, vilket samfundet påpekat i ett kritiskt yttrande över förslaget.

Stadsbyggnadsnämnden ämnar inleda ett arbete med överdäckning av trafiklederna vid centralen. Högaktuell är den s.k. snurrortmen vid Stockholm Waterfront. Samfundet S:t Erik har skrivit ett kritiskt yttrande där vi avstyrker förslaget, varnar för överexploatering och uppmanar staden att tänka om: ”De föreslagna volymerna bygger vidare på och expanderar Waterfronts skala och volym i stället för att skala ner, bryta upp och runda av den kommande byggnadsmassan som en förmedlande länk i mötet med Riddarfjärden, Stadshuset och den historiska miljön runt Serafen, på Riddarholmen och i Gamla stan. I Västra City väntar en omfattande exploatering. Den föreslagna byggrätten innebär en utsträckning av exploateringsambitionerna till det yttersta. I stället borde det aktuella området utvecklas till en platsbildning som länkar samman de två stadsdelarna med varandra och som binder samman stråk, tillför vegetation och som kan förstärka upplevelsen av vattenrummen och Stadshuset. Varför måste all stadsutveckling innebära bebyggelse? Park, torg, grönska, vattenrum är också stadsbyggnadselement. De mest uppskattade dessutom.”

Samfundet S:t Eriks årsbok har i år temat Postmodernismen i Stockholm. Det är en årsring som är utsatt för ett hårt förändringstryck. Många unika byggnader från den tiden hotas av rivning och uppskattade och genomtänkta platsbildningar hotas av överexploatering. Forskare, arkitekter, landskapsarkitekter m.fl. skildrar och analyserar tankarna bakom postmodernismen,

fantasin och formrikedomen. Stadsbyggnadsprojekten från den tiden lyfts fram i ord och bild. Stadsmuseet har till vår stora glädje inlett ett arbete med att klassificera den postmoderna epoken. Det är efterlängtat att märkesbyggnader, platser och projekt från den tiden får det skydd som klassificeringarna innebär. Samfundet S:t Erik uppmärksammar också epoken med våra skyltar.

Välkommen till vårens verksamhet!

Monica Andersson

Ordförande Samfundet S:t Erik

MEDDELANDE FRÅN KANSLIET

Håll utkik efter nyheter på vår hemsida!

Vi förhåller oss till pandemilagen och FHM:s aktuella rekommendationer, vilket kan innebära att vi måste ställa in eller flytta programpunkter med kort varsel. Men det kan också hända att vi vid eventuella lättnader anordnar aktiviteter med mycket kort framförhållning. I båda fallen annonseras detta på vår hemsida, både på startsidan och under fliken 'Aktuellt', så glöm inte att hålla utkik.

Nyhetsbrev på e-post

Ett Nyhetsbrev med information från styrelse, kansli och samarbetspartners skickas ut från kansliet per e-post mellan ordinarie pappersutskick. Vill du också få dem? Skicka i så fall din e-postadress till oss. Du kan när som helst säga upp din prenumeration.

GDPR

Om dataskyddsförordningen GDPR, och hur vi hanterar dina personuppgifter kan du läsa om på vår hemsida.

ANMÄLAN TILL PROGRAM

Anmälan till medlemsprogrammen är obligatorisk och sker till Samfundet S:t Eriks kansli **tidigast onsdag 7 april kl 10.00** (om ej annat anges) per e-post kansli@samfundetsterik.se.

Anmälningar inkomna före utsatt tid beaktas ej.

Vänligen lista de program du vill anmäla dig till i ett och samma mejl.

N.b.! Vi får in hundratals anmälningar på dagen för anmälan – merparten kl 10.00 – och vi besvarar dem i den turordning de inkommer till vår e-postlåda, vilket tar åtskilliga timmar. Vi ber er därför att ha tålmod med att det kan dröja innan bekräftelse kommer, och att inte skicka anmälan på nytt.

Deltagaravgiften inbetalas till Samfundet S:t Eriks bankgiro 820-1550 (om ej annat anges) efter bekräftelse av plats.

Tack för att du alltid meddelar återbud i det fall det är aktuellt! Vi har oftast reservlistor till de olika arrangemangen, så i det fall du får förhinder tar gärna en av dessa reserver din plats. Avbokningar inkomna senare än fem arbetsdagar före avsett arrangemang återbetalas ej.

KALENDARIUM april-maj 2021

Vänligen kom i tid! Var på plats 10 minuter innan aktuellt arrangemang börjar.

Onsdag 7/4	Anmälan öppnar kl 10.00
Måndag 12/4	<i>Den vita staden Hammarbyhöjden</i> (vandring)
Torsdag 15/4	<i>Den vita staden Hammarbyhöjden</i> (vandring)
Måndag 19/4	<i>Utmed Drottninggatan</i> (vandring)
Onsdag 21/4	<i>Lars Johan Hierta och hans tid – då demokratins dörrar öppnades</i> (föredrag)
Torsdag 22/4	<i>Den vita staden Hammarbyhöjden</i> (vandring)
Måndag 26/4	<i>Utmed Drottninggatan</i> (vandring)
Tisdag 27/4	Årsmöte
Onsdag 5/5	<i>Kastanjer och rökelse: S:t Eriks katolska skola – historia och minnen</i> (föredrag)
Tisdag 11/5	<i>Funktionalism på Gärdet</i> (vandring)
Tisdag 18/5	<i>Funktionalism på Gärdet</i> (vandring)
Onsdag 19/5	<i>Växternas Stockholm</i> (föredrag)
Torsdag 20/5	<i>Utmed Drottninggatan</i> (vandring)
Måndag 24/5	<i>Funktionalism på Gärdet</i> (vandring)
Onsdag 26/5	<i>Kungsholmens poetiska röst – i Maria Sandels bildningsspår</i> (föredrag)
Torsdag 27/5	<i>Utmed Drottninggatan</i> (vandring)

DEN VITA STADEN HAMMARBYHÖJDEN

Arkitekturhistoriker **Ulrika Sax** tar oss med på vandring i Hammarbyhöjden dit många unga par och barnfamiljer flyttade på 1930-talet från trångbodda kvarter på Södermalm. I de nybyggda smalhusen mötte de för första gången moderniteter som t.ex. badrum och kylskåp. Och barnen kunde leka fritt i skogsbackarna mellan husen utan vuxnas kontroll. Vi får höra om livet i Hammarbyhöjden förr och hur den vita staden förändrats över tiden.

Obs! lång promenad

När: Mån 12 april kl 13.00-15.00
Tor 15 april kl 13.00-15.00
Tor 22 april kl 17.00-19.00

Samling: Skärmarbrinks t-banestation, utanför entrén

Kostnad: 120 kr

Anmälan: kansli@samfundetsterik.se från ons 7 april kl 10.00

UTMED DROTTNINGGATAN

Med **Maj Sandin** som ciceron rör vi oss utmed denna pulserande och viktiga affärsgata och passerar på vår väg platsen för det gamla barnhuset, skvalbänken, biograferna, danshaken, första hotellet i stan, Zorns och hans vänners favorithak, Centralbadet med Härlemanska huset, Blå tornet, spökslottet innan vi avslutar vid kunskapens kvarter.

När: Mån 19 april kl 14.00-15.30
Mån 26 april kl 14.00-15.30
Tor 20 maj kl 18.00-19.30
Tor 27 maj kl 18.00-19.30

Samling: Riksbrons södra fäste

Kostnad: 120 kr

Anmälan: kansli@samfundetsterik.se från ons 7 april kl 10.00

LARS JOHAN HIERTA OCH HANS TID

Då demokratins dörrar öppnades

Lars Johan Hierta var en ovanligt verksam person under ett halvt sekel av 1800-talet. De flesta känner honom som orädd publicist och ägare av Aftonbladet. Tidningen utmanade regelbundet den offentliga makten, men utkom ständigt under delvis nytt namn. Ändå tillhörde Hierta själv i högsta grad maktsfären: han satt i mer än fyrtio år i riksdagen; han startade en rad företag inom olika branscher; han blev bokförläggare och stred för såväl kvinnors som barnens rättigheter som för frihandel och humanare fångvård.

Föreläsare är **Gösta Arvidsson**, författare och kulturhistoriker.

När: Ons 21 april kl 18.00-19.30 (ca)

Var: Via Zoom. Länk skickas mot anmälan

Kostnad: Gratis

Anmälan: kansli@samfundetsterik.se från ons 7 april kl 10.00

ÅRSMÖTET 2021

Styrelsen för Samfundet S:t Erik kallar till digitalt årsmöte via Zoom den 27 april 2021 kl 19.00. Omröstning kommer att ske genom förhandsröstning (poströstning, se vidare information i inlagorna).

Samfundet S:t Eriks årsredovisning och revisionsberättelse för 2020 är bilagda och finns även för nedladdning på vår hemsida www.samfundetsterik.se.

Vid årsmötet utdelas Samfundet S:t Eriks belöningsplakett och pris, samt Stockholmiapriset.

Årsmötet är kostnadsfritt och kräver ingen föranmälan.

För årsmötesprogram, se motstående sida.

Årsmötesprogram

Ordförande Monica Andersson hälsar välkommen,
meddelar resultatet av förhandsröstningen och berättar om aktualiteter

*

Prisutdelning

Samfundet S:t Eris belöningsplakett och pris 2020 och 2021

”Tilldelas den som i samfundets anda utfört berömliga insatser av
vetenskaplig, konstnärlig, journalistisk eller kulturminnesvårdande natur”

*

Prisutdelning

Stockholmiapriset

Uppsatsstävling för bästa master- eller magisteruppsats (godkänd under läsåret 2020)
i samarbete mellan Samfundet S:t Erik, Stockholmia – forskning och förlag och Stadsarkivet

*

Rebecka Lennartsson, forskningschef på Stockholmia,
föreläser utifrån sin bok

På andra sidan dikten – verklighetens Ulla Winblad

Välkommen!

KASTANJER OCH RÖKELSE

S:t Eriks katolska skola – historia och minnen

Bakom Medborgarhuset på Folkungagatan i Stockholm låg fram till mitten av 1960-talet S:t Eriks katolska skola, med hundraåriga anor och nunnor i svarta slöjor. Här gick vår föreläsare, **Karin Liljequist**, själv några år under 1950-talet, men lämnade kyrkan i tonåren.

Gamla minnen väcker frågor. Vilka var skolsystrarna – nunnorna som var våra lärare? Varifrån kom de och varför? Och hur upplevde vi elever skolan? Svaret på frågorna tar avstamp i 1700-talets Sverige.

Föreläsare och författare till boken *Kastanjer och rökelse* är **Karin Liljequist**, journalist.

När: Ons 5 maj kl 18.00-19.30 (ca)

Var: Via Zoom. Länk skickas mot anmälan

Kostnad: Gratis

Anmälan: kansli@samfundetsterik.se från ons 7 april kl 10.00

VÄXTERNA I DET GAMLA STOCKHOLM

Växternas historia pekar bakåt tusentals år till regioner över en stor del av jorden. Men även bland växterna kan den omgivande världen med krig, missväxt och mord skyntas ...

I detta tvärvetenskapliga projekt mellan arkeobotaniker, kvar-tärgeologer, arkeologer och farmaciehistoriker, utmynnat i publi-kationen *Växternas Stockholm: Fossila växtrester och skriftliga källor berättar*, har man sökt kartlägga odlade växters olika användnings-områden under Stockholms tidiga medeltid fram till efterreformeratorisk tid: Vilka växter användes som föda, medicinalväxter, trädgårdsväxter resp symbolbärare? Importerade kryddväxter och medicinalörter diskuteras ingående.

Föreläsare är fil dr **Ann-Marie Hansson**, arkeolog och arkeobotaniker, och fil dr **Uaininn Ó Meadhra**, arkeolog och konstvetare.

När: Ons 19 maj kl 18.00-19.30 (ca)

Var: Via Zoom. Länk skickas mot anmälan

Kostnad: Gratis

Anmälan: kansli@samfundetsterik.se från ons 7 april kl 10.00

FUNCTIONALISMEN ÄR HÄR!

Den radikala funktionalistiska arkitekturen, ”funkisen”, presenterades storstilat i Sverige med Stockholmsutställningen under sommaren 1930. Men det breda genombrottet i landet dröjde.

Ett av de mer genomförda tidiga funktisområdena blev Gärdet, stadsplanerat i början av 1930-talet. Under vandringen i området får vi uppleva välbevarade miljöer, höra om arkitekterna och varför stilen fick ett så stort inflytande på stadsbilden och den moderna staden.

Ciceron är antikvarie **Eva Larsson**, Stadsmuseet i Stockholm.

När: Tis 11 maj kl 13.00-14.30

Tis 18 maj kl 17.00-18.30

Mån 24 maj kl 17.00-18.30

Samling: T-banestation Karlaplan, utanför uppgången mot Tessinparken (ung i höjd med De Geersgatan 2)

Kostnad: 120 kr

Anmälan: kansli@samfundetsterik.se från ons 7 april kl 10.00

KUNGSHOLMENS POETISKA RÖST – I MARIA SANDELS BILDNINGSSPÅR

Maria Sandel (1870-1927) föddes och växte upp på Kungsholmen under fattiga förhållanden. Hon engagerade sig tidigt i kvinno-rörelsen och ingick bl.a i det av Ellen Key bildade nätverket ”Tolfterna”. Vid 1900-talets början etablerade sig Sandel som den första kvinnliga författaren inom den svenska proletärlitteraturen, och hon kom att lämna efter sig en lång rad dikter, noveller och romaner.

Föreläsare är **Ewa Bergdahl**, ordförande i Maria Sandel-sällskapet.

När: Ons 26 maj kl 18.00-19.30 (ca)

Var: Via Zoom. Länk skickas mot anmälan

Kostnad: Gratis

Anmälan: kansli@samfundetsterik.se från ons 7 april kl 10.00

YTTRANDEN & SKRIVELSER

Samfundet S:t Erik har sedan förra utskicket yttrat sig i nedanstående ärenden. Yttrandena finns att hämta på vår hemsida www.samfundetsterik.se under fliken 'Opinion'.

- Ang. detaljplane förslag för fastigheten Ånn 7 m.fl. i tadsdelen Årsta i Stockholm, S-Dp 2017-15931, 20210215
- Ang. detaljplane förslag för Staven 8 m.fl., Aspudden, S-Dp 2019-05855, 20200216
- Ansökan om bygglov för kv Riset 11, Södermalm: tillbyggnad av skolbyggnad med ny entré, nybyggnad av mindre byggnad för matsal och klassrum, dnr 2020-08835-575, 20210201 (sbk)
- Skrivelse angående förslag om rivning av Barkborren 6, Hammarbyhöjden, 20210226
- Ang förslag till detaljplan för kvarteret Lillskogen 45 m.fl. i Bromma kyrka, dnr 2018-04943, 20210226
- Överklagande av detaljplan för Marievik 15 m fl, Liljeholmen, Dp 2010-14465, 20210228
- Ang ansökan om bygglov för kv Riset 11, Gaveliusgatan 7, Södermalm: tillbyggnad av skolbyggnad med ny entré, nybyggnad av mindre byggnad för matsal och klassrum, dnr 2020-08835-575, 20210309 (sbn)
- Ang förslag till detaljplan för del av Liljeholmen 1:1 vid kv Stubinen (Liljeholmens centrum) i stadsdelen Liljeholmen, S-Dp 2018-14587, 20210315
- Ang. Kungliga Vetenskapsakademiens planer på bostadsexploatering av delar av Bergianska trädgården, Norra Djurgården 1:21, 20210315
- Klara City View, del av Norrmalm 4:41 m.fl, Norra Klarastrandskopplet, i stadsdelen Norrmalm, dnr 2017-02604, 20210315

KONTAKT

Post-, besöks- och fakturaadress:
Samfundet S:t Erik, Köpmang 5, 111 31 Stockholm
Telefon: 08-21 09 24
E-post: kansli@samfundetsterik.se
Samfundet S:t Eriks styrelse nås via kansliet

KANSLI och social media

Öppettider: säkrast tisdag–torsdag kl 10.00–15.00
Hemsida: www.samfundetsterik.se
Facebook: www.facebook.com/Samfundetsterik/
Instagram: SamfundetStErik
Twitter: @SamfundetStErik